

บทความวิจัย

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา:
กรณีศึกษานักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร

ประไพวรรณ ด่านประดิษฐ์ *

ลักษณะวิรุณห์ โชติศิริ [†]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา และสัมพันธภาพระหว่างบิดามารดากับผู้สูงอายุในบ้าน และศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้การสำรวจผ่านแบบสอบถาม กับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนแห่งหนึ่ง ที่ตั้งอยู่ในทิศตะวันออกของกรุงเทพมหานคร จำนวน 300 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ผลการศึกษา พบว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดาในภาพรวม อยู่ในระดับดีการรับรู้สัมพันธภาพที่ดีระหว่างบิดามารดากับผู้สูงอายุ ส่วนการรับรู้เกี่ยวกับการรับรู้สัมพันธภาพที่ดีระหว่างบิดามารดากับผู้สูงอายุ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการทดสอบ Chi-Square พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา ได้แก่ การรับรู้สัมพันธภาพที่ดีระหว่างบิดามารดากับผู้สูงอายุ ระดับการศึกษาของบิดา อาชีพของบิดา และอาชีพของมารดา ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้ปกครอง ควรมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้ครอบครัวคนไทยเกิดความอบอุ่น และลดพฤติกรรมวัยรุ่นที่เป็นปัญหาของสังคม โดยพัฒนากลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา ตลอดจนส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างบิดามารดากับผู้สูงอายุ เพื่อให้นักเรียน/วัยรุ่นสามารถซึมซับพฤติกรรมที่ดีของบิดามารดา ตลอดจนเลียนพฤติกรรมเหล่านั้นเมื่อพวกเขาเติบโตต่อไป

คำสำคัญ: สัมพันธภาพในครอบครัว, สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา, สัมพันธภาพระหว่างบิดามารดากับผู้สูงอายุ, นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น, ครอบครัวไทย

* รองศาสตราจารย์, วิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, Email: prapaiwan.da@ssru.ac.th

[†] อาจารย์ ดร., วิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา,

Email: luckwirun.ch@ssru.ac.th (Corresponding author)

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

(Received: 06/07/23, Revised: 30/12/23, Accepted: 31/12/23)

Research Article

Factors Influencing Parent-Student Relationships: A Case of Secondary School Students in Bangkok Metropolitan Area

Prapaiwan Danpradit [‡]Luckwirun Chotisiri [§]

Abstract

The objectives of this research were to assess the quality of the parent–student relationships and the quality of the parent–grandparent relationships, as well as to examine factors that could strengthen the parent–student relationships. This research utilized a quantitative approach and employed survey questionnaires to collect data from the sample of 300 secondary school students in a school located in eastern Bangkok. These students were selected using a simple random sampling method. This research found that the sampled students reported that the quality of parent–student relationships was well. However, the perceived quality of the parent–grandparent relationships was moderate. The results of Chi-square test revealed that there were four critical factors that could strengthen the parent–student relationships: (1) perceiving the quality of the parent–grandparent relationships; (2) father's level of education; (3) father's occupation; and (4) mother's occupation. Overall, this research suggested that school administrators, teachers, and parents should work together in the development of innovative strategies to strengthen the parent–student relationships as well as the parent–grandparent relationships. That is because students will observe their parents' behaviors and attitudes and mimic those behaviors when they grow up.

Keywords: family relationship, parent–student relationship, parent–grandparent relationship, secondary school student, Thai family

[‡] Associate Professor, College of Nursing and Health, Suan Sunandha Rajabhat University,
E-mail: prapaiwan.da@ssru.ac.th

[§] Lecturer, Dr., College of Nursing and Health, Suan Sunandha Rajabhat University,
E-mail: luckwirun.ch@ssru.ac.th (Corresponding author)

This research was funded by Suan Sunandha Rajabhat University.

(Received: 06/07/23, Revised: 30/12/23, Accepted: 31/12/23)

1. บทนำ

ครอบครัวเป็นสังคมแห่งแรกของมนุษย์ เป็นหน่วยสังคมที่เล็กที่สุด แต่มีอิทธิพลยิ่งใหญ่ที่สุดต่อพฤติกรรมของเด็กที่เกิดมา เป็นหน่วยย่อยที่กำหนดพฤติกรรมของคน และเป็นหน่วยที่สังคมคาดหวังให้เด็กที่เกิดมาได้รับการดูแล เลี้ยงดู กล่อมเกลา การให้ความรัก ความอบอุ่น ปลุกฝังจริยธรรม คุณธรรม บุคลิกภาพ พฤติกรรม จิตสังคม และขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมให้แก่สมาชิกในครอบครัว (Rothbaum et al., 2002) ดังนั้น การพัฒนาสถาบันครอบครัวที่ดี ให้เป็นครอบครัวที่อบอุ่น หรือครอบครัวที่อยู่ดีมีสุข (Family Well-Being) จะเป็นฐานพลังในการเสริมสร้างศักยภาพของคนทุกช่วงวัย ให้เติบโตเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและสังคมได้ (Demir & Drentea, 2016)

แต่ในปัจจุบันนี้ สังคมมีความเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน โดยเฉพาะสถาบันครอบครัวที่ไม่สามารถดำเนินบทบาทหน้าที่ที่ถูกกำหนดไว้ได้อย่างสมบูรณ์ อีกทั้งรูปแบบของครอบครัวที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม กล่าวคือ ครอบครัวไทยในปัจจุบัน มีครอบครัวสามรุ่น ที่ประกอบด้วยสมาชิก ปู่ ย่า ตา ยาย บิดา มารดา และบุตร ที่อาศัยอยู่ในครอบครัวเดียวกัน ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 33.60 (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, 2564) (ที่เหลือเป็นครอบครัวเดี่ยวเพียงสองรุ่น คือ มีเพียงบิดา มารดา และบุตร ทำให้ครอบครัวไทยในปัจจุบันไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ เหมือนแต่เดิมที่บุตรหลานในครอบครัว จะเติบโตมาเป็นวัยรุ่นหรือนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นด้วยความรักและความอบอุ่น และผ่านการอบรมขัดเกลาให้เป็นคนดี จากทั้งบิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย หรือผู้สูงอายุในครอบครัว และบุตรหลานจะเรียนรู้และเลียนแบบพฤติกรรมต่าง ๆ จากการแสดงบทบาทของ บิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย หรือผู้สูงอายุในครอบครัวทุกวัน (Maccoby, 1994)

ด้วยรูปแบบครอบครัวไทยในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไป บุตรหลานอาศัยอยู่กับเพียงบิดามารดา และบิดามารดาส่วนใหญ่ต้องทำงานจนไม่มีเวลาอบรมกล่อมเกลาพฤติกรรมอันควรแก่บุตรหลาน ส่งผลให้เกิดผลกระทบเชิงลบต่อสังคมไทย โดยเฉพาะปัญหาของสังคมที่เกิดจากพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่เพิ่มมากขึ้น อาทิ เด็กและเยาวชนไทยมีพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงต่อผู้อื่นมากขึ้น (กนกพร กระจำแสง และคณะ, 2561) หรือ การที่มีจำนวนเด็กและเยาวชนไทยกระทำผิด และถูกจับกุมส่งสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเพิ่มมากขึ้น โดยส่วนใหญ่พบว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเหล่านี้ อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และไม่ได้อยู่กับบิดามารดา หรือบิดามารดาแยกกัน (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2563, 2565)

ทั้งนี้ การศึกษาในอดีต (อาทิ จินตกานต์ สุธรรมดี และคณะ, 2561; รุ่งฤดี วงศ์ชุม, 2562; Meeus et al., 2004; Salmi & Kivivuori, 2006; Wright & Cullen, 2006) ต่างรายงานไว้ว่า สัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคคลในครอบครัว และความผูกพันระหว่างบิดามารดากับบุตรในระดับสูง จะช่วยป้องกันปัญหาพฤติกรรมรุนแรงในเด็กและเยาวชนได้ จากสถานการณ์ข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นกลุ่มที่กระทำผิดและถูกจับกุมส่ง

สถานพินิจฯ เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังสนใจศึกษากลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เนื่องจากพื้นที่กรุงเทพมหานครมีลักษณะจำเพาะที่น่าสนใจ กล่าวคือ เป็นเมืองหลวงของประเทศ และทุกคนต้องใช้ชีวิตกันอย่างแออัด เป็นเมืองที่ค่าครองชีพสูง มีที่พักอาศัยแออัด มีปัญหาการจราจรติดขัด และรูปแบบครอบครัวค่อนข้างห่างเหิน เนื่องจากบิดามารดาต่างต้องออกไปทำงาน และใช้เวลาอย่างมากในการเดินทางไป-กลับที่ทำงาน ส่งผลให้เวลาที่มีเหลือให้ครอบครัวและบุตรหลานลดน้อยลง และน่าจะส่งผลต่อสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว ด้วยเช่นกัน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาถึงระดับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา และการรับรู้สัมพันธภาพระหว่างบิดามารดากับผู้สูงอายุ ในกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ตลอดจนมุ่งศึกษาปัจจัยที่จะช่วยส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษานี้ จะเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เพื่อการปรับปรุง ส่งเสริม และพัฒนาสถาบันครอบครัวของประเทศไทย ให้แสดงบทบาทและทำหน้าที่ที่ถูกกำหนดไว้ได้อย่างถูกต้องและสมบูรณ์ อันจะสามารถป้องกันและบรรเทาปัญหาพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนไทยต่อไปได้

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา และการรับรู้สัมพันธภาพระหว่างบิดามารดากับผู้สูงอายุ ในกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา ในกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร

3. นิยามศัพท์เฉพาะ

สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา หมายถึง การรับรู้ของนักเรียน เกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของบิดามารดา พฤติกรรมของบิดามารดาที่ปฏิบัติกับตนเอง ตลอดจนปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา เช่น การมีกิจกรรมร่วมกัน การสื่อสารระหว่างกัน ความผูกพันรักใคร่ซึ่งกันและกัน การให้กำลังใจและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการเข้าอกเข้าใจซึ่งกันและกัน

สัมพันธภาพระหว่างบิดามารดากับผู้สูงอายุ หมายถึง การรับรู้ของนักเรียน เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดา กับผู้สูงอายุ ได้แก่ ปู่ ย่า ตา ยาย การรับรู้บทบาท หน้าที่ แลพฤติกรรมของบิดามารดา ที่ปฏิบัติต่อย่า ตา ที่อาศัยรวมอยู่ในครัวเรือนเดียวกันกับนักเรียน ตลอดจนปฏิสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับปู่ ย่า ตา ยาย

เช่น การมีกิจกรรมร่วมกัน การสื่อสารระหว่างกัน ความผูกพันรักใคร่ซึ่งกันและกัน การให้กำลังใจและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการเข้าอกเข้าใจซึ่งกันและกัน

4. การทบทวนวรรณกรรม

4.1 ความหมายของครอบครัว

ครอบครัว คือ บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่ใช้ชีวิตร่วมกันฉันสามีภรรยา หรือมีความผูกพันทางสายโลหิต หรือทางกฎหมาย หรือเกี่ยวข้องเป็นเครือญาติ ซึ่งสมาชิกในครอบครัวต่างมีบทบาทหน้าที่ต่อกัน และมีความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกัน (Allen & Henderson, 2017)

4.2 ประเภทครอบครัว

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2562) ได้จัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาศาสนาครอบครัว พ.ศ. 2560 – 2564 และแบ่งครอบครัวออกเป็น 3 รูปแบบหลัก ๆ ดังนี้

1. ครอบครัวเดี่ยว มี 2 รูปแบบ คือ

1.1 ครอบครัว 1 รุ่น คือ ครอบครัวที่ประกอบด้วยสามีและภรรยา

1.2 ครอบครัว 2 รุ่น คือ ครอบครัวที่ประกอบด้วย พ่อ แม่ และลูก

2. ครอบครัวขยาย หรือครอบครัว 3 รุ่น คือ ครอบครัวที่ประกอบด้วย พ่อ แม่ และลูก อยู่ร่วมกับ ปู่ ย่า ตา ยาย

3. ครอบครัวลักษณะเฉพาะ หมายถึง ครอบครัวที่มีองค์ประกอบหรือความต้องการเฉพาะด้าน เช่น ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่มีเฉพาะพ่อหรือแม่เลี้ยงลูกตามลำพัง ครอบครัวที่มีผู้สูงอายุเลี้ยงดูเด็กตามลำพัง (ครอบครัวข้ามรุ่น/ครอบครัวห่วงกลาง) ครอบครัวที่มีเฉพาะเด็กอยู่ด้วยกันตามลำพัง ครอบครัวผู้สูงอายุอาศัยอยู่ด้วยกันตามลำพัง ครอบครัวที่มีเพศเดียวกัน ครอบครัวที่มีภาระในการดูแลสมาชิกที่เจ็บป่วย พิการ ต้องขัง และครอบครัวลักษณะเฉพาะอื่น ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

4.3 บทบาทหน้าที่ของครอบครัว

ครอบครัวมีบทบาทหน้าที่ในการดูแลกล่อมเกลาสมาชิกครอบครัวให้เติบโตเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม มีความรับผิดชอบครอบครัวด้านเศรษฐกิจ การให้ศึกษา การดูแลเอาใจใส่ความปลอดภัยของสมาชิกครอบครัว การช่วยเหลือสนับสนุนกันและกัน การอบรมสั่งสอนสมาชิกครอบครัวให้เป็นคนดี การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี การถ่ายทอดธรรมเนียมปฏิบัติของครอบครัว การปลูกฝังถ่ายทอดคุณค่าทางศิลปะวัฒนธรรมและประเพณีที่สร้างสรรค์ การช่วยดูแลสมาชิกครอบครัวที่เป็นเด็ก/ ผู้สูงอายุ การช่วยกันดูแลงานบ้านของครอบครัว ฯลฯ (Epstein et al., 1978)

4.4 ลักษณะของครอบครัวที่อบอุ่น

ครอบครัวที่อบอุ่นเป็นครอบครัวที่มีความสุข สมาชิกทุกคนมีความพึงพอใจในครอบครัวของตนเอง ซึ่งมีลักษณะดังนี้ (Greeff, 2000)

1. หัวหน้าครอบครัวโดยเฉพาะบิดามีความรักความเข้าใจสมาชิก มีความเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อเพื่อแม่ เสียสละ ให้อภัย และมีความเอื้ออาทรต่อสมาชิกในครอบครัว
2. หัวหน้าครอบครัวไม่ลำเอียงในการเลี้ยงดู ให้ความรักความสำคัญกับสมาชิกเท่ากันทุกคน
3. ใช้ระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยและเสรีภาพ รับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในครอบครัว ไม่ถือความคิดตนเองฝ่ายเดียว
4. สมาชิกในครอบครัวมีความรักใคร่กัน ไม่ทะเลาะ และสร้างปัญหาให้ครอบครัว
5. สมาชิกในครอบครัวรู้จักบทบาทและรับผิดชอบหน้าที่ของตนเอง

4.5 ผลกระทบของครอบครัวไม่อบอุ่น

ครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่สังคมคาดหวังให้เด็กที่เกิดมาได้รับการดูแล ให้เติบโตเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม มีบทบาทหน้าที่ในการดูแล เลี้ยงดู กล่อมเกล่า สมาชิกครอบครัวที่จะเติบโตเป็นประชากรของสังคม เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาคนในครอบครัวของตนเองให้อยู่ดีมีสุข (Frick, 1994; Krishnakumar & Buehler, 2000)

สภาพครอบครัวในสมัยก่อน เป็นครอบครัวที่อบอุ่นมากกว่าปัจจุบัน เพราะสมาชิกในครอบครัวอยู่รวมกัน เป็นครอบครัวใหญ่ ทุกคนในครอบครัวมีความรักใคร่ปรองดองกัน ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือกัน เด็กเป็น

ศูนย์กลางของความสนใจในครอบครัว ทำให้ได้รับความรักความอบอุ่นอย่างเต็มที่ บิดามารดามีเวลาในการอบรมสั่งสอนเด็กให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสม

แต่ปัจจุบัน สภาพสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป มีการปรับเปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมมาเป็นสังคมอุตสาหกรรมและสังคมเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร ส่งผลกระทบต่อสถาบันครอบครัวที่ต้องปรับตัวต่อสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป การปรับตัวนี้ทำให้โครงสร้างของครอบครัว มีการปรับเปลี่ยนจากครอบครัวขยายมาเป็นครอบครัวเดี่ยว ความรัก ความผูกพันระหว่างพ่อแม่ลูกมีความห่างเหินกันมากขึ้น เนื่องจากสมาชิกในครอบครัวต้องออกไปทำงานนอกบ้าน พ่อแม่ไม่มีเวลาใกล้ชิดบุตร ทำให้สัมพันธภาพที่ดีเสื่อมถอยลง จึงเกิดปัญหาลูกขึ้นกับเด็กอันเป็นกำลังสำคัญของชาติ

ความสัมพันธ์ในครอบครัวในสมัยเดิมนั้น มีความเกื้อกูลและความเอื้ออาทรกัน ในปัจจุบันได้ลดลงอย่างเห็นได้ชัด บทบาทของพ่อแม่ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ในการขัดเกลาทางสังคมของเด็กเปลี่ยนแปลงไป ครอบครัวไม่สามารถทำหน้าที่ของครอบครัวได้อย่างเหมาะสม พ่อแม่ให้การดูแลเอาใจใส่ลูกน้อยลง ไม่มีเวลาให้ ไม่มีลงโทษลูกเมื่อกระทำผิด ครอบครัวไม่อบอุ่นจะส่งผลกระทบโดยตรงต่อบุตรหรือวัยเด็กในครอบครัวที่ตามมา คือ เด็กมีปัญหาสุขภาพจิตและมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของสังคมเพิ่มขึ้น ซึ่งพฤติกรรมวัยรุ่นที่เป็นปัญหาของสังคม เป็นดัชนีชี้วัดของครอบครัวไม่อบอุ่นตัวหนึ่ง

4.6 ความสำคัญของครอบครัวกับพัฒนาการของเด็กในช่วงวัยรุ่น

สถาบันครอบครัวถือเป็นสถาบันพื้นฐานของมนุษย์ ที่ประกอบไปด้วยสมาชิกในครอบครัว ที่มีความรักความเข้าใจกัน ให้กำลังใจสนับสนุนซึ่งกันและกัน หากครอบครัวใดมีลักษณะดังกล่าว ครอบครัวนั้นก็จะมีไปด้วยความอบอุ่นและมั่นคงเข้มแข็ง ครอบครัวมีความสำคัญต่อมนุษย์ทุกคนเพราะทุกคนเกิดและเติบโตมาจากครอบครัว ดังนั้น ครอบครัวจึงเป็นสถาบันที่สำคัญในการหล่อหลอมบุคคลให้พัฒนาสมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและจิตวิญญาณ ในสภาวะสังคมปัจจุบันที่ต่างมีการแก่งแย่งแข่งขันกันมากมาย บุคคลต้องเผชิญกับความขัดแย้ง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม ทำให้ความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวเริ่มเสื่อมถอย ซึ่งนับวันยิ่งทวีความรุนแรงและมีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของบุคคล และการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบกันเป็นระบบลูกโซ่ เพราะเมื่อระบบภายในสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงย่อมส่งผลกระทบต่อระบบอื่น ๆ ให้เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ปัญหาดังกล่าวจึงส่งผลโดยตรงต่อสมาชิกภายในครอบครัว (Rogers, 2017)

วัยรุ่นถือเป็นวัยที่อยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่ครอบครัวควรต้องใส่ใจเป็นอย่างมาก โดยเป็นช่วงที่เชื่อมต่อระหว่างวัยเด็กเพื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ตอนต้น ช่วงอายุดังกล่าวนี้ในทางอาชญาวิทยากลุ่มแนวคิด Life-Course Theory ถือว่าเป็นช่วงอายุที่มีปัญหามากกว่ากลุ่มอื่น ๆ เป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกายและจิตใจ อีกทั้งเป็น

ช่วงที่มีการกระทำผิดมากที่สุดหรือสูงที่สุด โดยเฉพาะกลุ่มที่มีอายุระหว่าง 13-18 ปี ซึ่งกลุ่มวัยรุ่นเหล่านี้จึงควรได้รับการเอาใจใส่จากทั้งครอบครัวและชุมชนเป็นพิเศษ เพื่อเป็นการป้องกันและช่วยเหลือดูแลมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ และมีให้กลุ่มวัยรุ่นเหล่านี้ ก้าวเข้าสู่การกระทำผิดหรือเป็นปัญหาสังคม ให้พวกเขาเห็นถึงคุณค่าในตนเอง เห็นถึงความสำคัญของตนเองที่มีต่อครอบครัว และพร้อมที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญมั่นคงต่อไป (Elder, 1998; Mayer, 2009)

4.7 สัมพันธภาพในครอบครัว

สัมพันธภาพในครอบครัว (Family Relationships) หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว ซึ่งมีความผูกพันต่อกัน ด้วยสายสัมพันธ์อันลึกซึ้งทางสายเลือด เป็นเครื่องช่วยให้สมาชิกของครอบครัวรักใคร่ สมัครสมานกลมเกลียวต่อกัน โดยทุกคนถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว ประกอบด้วยลักษณะพฤติกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การติดต่อสื่อสารระหว่างกัน ความผูกพัน การสนับสนุนระหว่างกัน ความเชื่อถือและชื่นชมคุณค่าของกันและกัน ซึ่งการกระทำและคำพูดควรมีความสอดคล้องกันอย่างยิ่ง รวมไปถึงการมีความผูกพันความรักใคร่สามัคคี สมาชิกในครอบครัวมีความเข้าใจและช่วยเหลือกัน การได้ทำกิจกรรมที่พึงพอใจร่วมกัน การติดต่อสื่อสารที่ดีระหว่างสมาชิก บนพื้นฐานที่บิดามารดาเลี้ยงดูบุตรโดยให้อิสระทางความคิดและการแสดงออก ไม่คอยควบคุม หรือบังคับบุตรมากเกินไป (Van Eldik et al., 2020; Zemp et al., 2021)

สัมพันธภาพในครอบครัวไทย วัดจากสัมพันธภาพในครอบครัว 4 ด้าน ได้แก่ 1) การใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว 2) การพูดคุย ปรีกษาหารือ และตัดสินใจในเรื่องสำคัญต่าง ๆ 3) การแสดงออกซึ่งความรักความเอื้ออาทรต่อกันทั้งทางกาย วาจา และ ใจ และ 4) การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่เหมาะสมของสมาชิกในครอบครัว (กวินรัตน์ สุทธิสุนทร และคณะ, 2560)

4.8 ตัวชี้วัดสัมพันธภาพในครอบครัว

สัมพันธภาพในครอบครัว เป็นตัวชี้วัดที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว เป็นสัมพันธภาพในครอบครัวที่ดี/ไม่ดีที่นำไปสู่การมีครอบครัวที่ดีหรือครอบครัวที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยแบ่งออกเป็น (กาญจนา ตั้งชลทิพย์, 2564; Noor et al., 2014; Rettig & Bubolz, 1983)

- ตัวชี้วัดที่เป็นเชิงปริมาณ เป็นตัวเลขที่สามารถวัดได้ มีลักษณะตัวชี้วัดที่เป็นกาววิสัย (Objective) เช่น อัตราการหย่าร้าง อัตราการจดทะเบียนสมรส ซึ่งเป็นการสะท้อนสัมพันธภาพในครอบครัวเชิงตัวเลข โดยมองว่า อัตราการหย่าร้างเป็นการสะท้อนถึงสัมพันธภาพที่ไม่ดีของครอบครัว ในขณะที่อัตราการจดทะเบียนสมรสที่สูงสะท้อนความสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่ดี

- ตัวชีวิตที่วัดไม่ได้หรือวัดได้ยาก ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของจิตใจ การแสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึกของสมาชิกในครอบครัวที่มีต่อกัน เป็นข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลที่มีต่อสัมพันธภาพภายในครอบครัว จึงเป็นข้อมูลที่เป็นอัตวิสัย (Subjective) เช่น ความอบอุ่น ความรักใคร่ ความผูกพัน การแสดงออกถึงความรัก ความเอาใจใส่ การเอื้ออาทรต่อกัน การมีเวลาให้แก่งกัน การอยู่พร้อมหน้ากัน การพูดคุยสื่อสารกัน การมีกิจกรรมร่วมกัน ความเคารพกันและกัน การปรึกษาหารือและการตัดสินใจร่วมกัน ฯลฯ (กาญจนา ตั้งชลทิพย์, 2564)

สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวประกอบด้วยตัวชีวิต 4 ตัว ได้แก่ สมาชิกทุกคนในบ้านต้องมีการแสดงออกถึงความรัก เคารพนับถือซึ่งกันและกันและเอื้ออาทรต่อกัน อยู่พร้อมหน้ากัน และทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์ร่วมกันเป็นประจำ ปรึกษาหารือและตัดสินใจในเรื่องสำคัญ และครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข (นิตยา คชภักดี, 2545)

4.9 สัมพันธภาพครอบครัวกับปัญหาการกระทำผิดในวัยรุ่น

สัมพันธภาพของบุคคลในครอบครัว ถือเป็นความสัมพันธ์กันทางบทบาท เพราะสมาชิกที่มาเกี่ยวข้องกันนั้นไม่มีโอกาสเลือกที่จะสัมพันธ์กันได้ หลายคนมองสัมพันธภาพในครอบครัวเป็นสัมพันธภาพแบบใกล้ชิด (Close Relationship) โดยดูจากระดับความเข้มข้นในการผูกพันกัน ความคุ้นเคยสนิทสนมกัน ความเชื่อถือไว้วางใจกัน และการเข้าไปเกี่ยวข้องกัน พื้นฐานพฤติกรรมของวัยรุ่นเกิดขึ้นจากบรรยากาศภายในบ้าน ถ้าทุกคนภายในบ้านมีความสัมพันธ์ที่ดี วัยรุ่นก็จะแสดงความเป็นมิตรและมีความสัมพันธ์อันดีกับคนนอกบ้านด้วย แต่ถ้าการแสดงความรักและความอบอุ่นภายในบ้าน เป็นไปอย่างไม่ยุติธรรม เช่น พ่อแม่ที่ให้ความรักความเอาใจใส่แก่ลูกมากน้อยไม่เท่ากัน ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเครียดทางจิตใจและอารมณ์ เกิดความไม่มั่นคงแก่เด็ก ทำให้เด็กคิดว่าตนไม่ได้รับความอบอุ่นเท่ากับพี่น้องคนอื่น ๆ หรือการที่พ่อแม่แสดงความรุนแรงต่อเด็ก แสดงความเกลียดชัง มีผลให้เด็กเกิดความคับข้องใจ มีอารมณ์ไม่มั่นคง ซึ่งเด็กที่ประสบปัญหาดังกล่าวจะเกิดความเกลียดชังบ้าน และจะพยายามออกไปแสวงหาความอบอุ่นนอกบ้าน (Hoeve et al., 2009; Wells & Rankin, 1991)

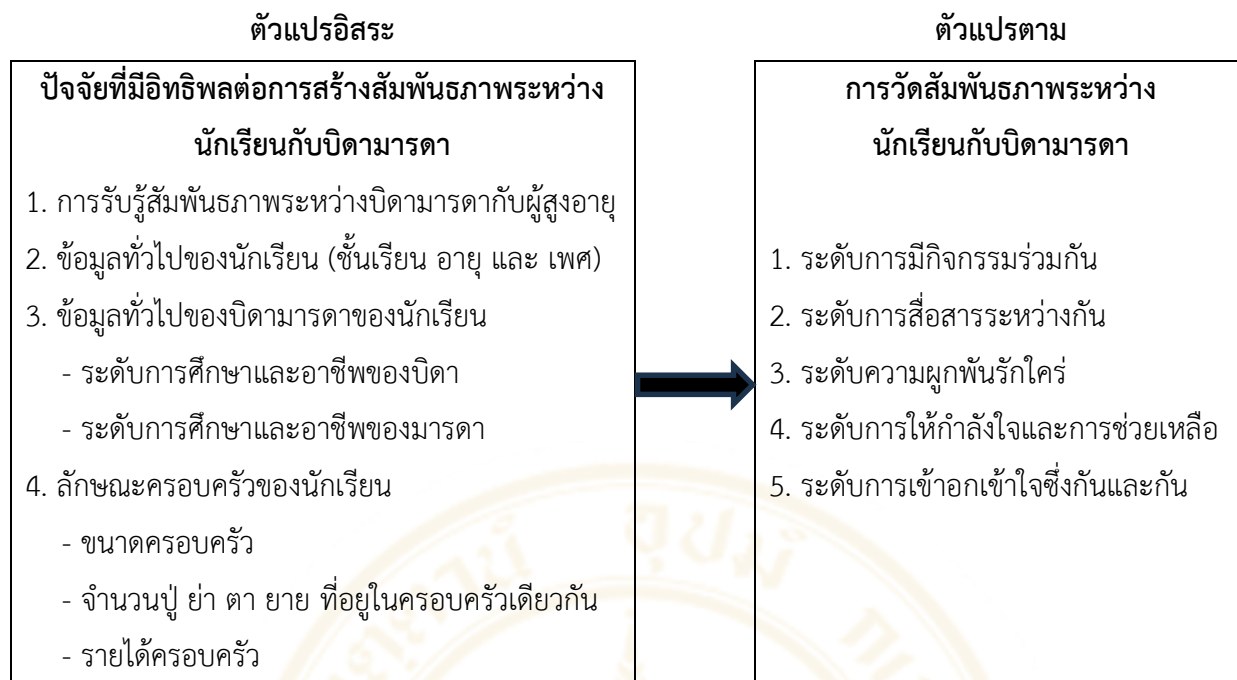
ดังนั้น จุดเริ่มต้นของสัมพันธภาพที่ดีจึงเกิดขึ้นภายในครอบครัว โดยครอบครัวต้องสนับสนุนให้วัยรุ่นได้มีส่วนร่วมในส่วนต่าง ๆ ของครอบครัว ให้ได้ใช้ศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ ภายใต้การปกป้องและการทำให้ตัววัยรุ่นรู้สึกปลอดภัย โดยครอบครัวที่มีสัมพันธภาพที่ดี จะมีการสนทนาพูดคุย กันด้วยความรักใคร่ปรองดอง มีความห่วงใยซึ่งกันและกัน ปรึกษาหารือร่วมกันเมื่อมีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้น ส่วนครอบครัวที่มีสัมพันธภาพไม่ดีนั้นจะมีลักษณะตรงกันข้ามคือ เกิดมีความห่างเหิน นำไปสู่ปัญหาและความขัดแย้งกันมากที่สุด การช่วยเหลือวัยรุ่นที่ประสบปัญหา จึงจำเป็นที่จะต้องช่วยเหลือให้ครอบครัวตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ และผลกระทบของความสัมพันธ์ในครอบครัว ทั้งพ่อแม่และลูก เพื่อช่วยให้ครอบครัวปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างประสบความสำเร็จร่วมกันต่อไป ดังนั้นสภาพแวดล้อมในครอบครัว จึงถือเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้วัยรุ่นแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ออกมา วัยรุ่นมีการแสดงออกถึงสิ่งที่ต้องการเพื่อให้ได้รับความรัก หรือเพื่อชดเชยความรักความอบอุ่นที่หายไป ซึ่งวัยรุ่นที่มีพฤติกรรม

ไม่พึงประสงค์นั้น อาจมีสาเหตุจากการได้รับการปกป้องจากพ่อแม่มากเกินไป ได้รับการถ่ายทอดแบบอย่างหรือรูปแบบของพฤติกรรมที่ผิดจากครอบครัว ส่งผลให้วัยรุ่นเหล่านี้ ไม่สามารถพัฒนาคุณธรรมภายในใจของตนเองได้อย่างเหมาะสม อีกทั้ง หากภายในครอบครัวมีผู้กระทำความผิดกฎหมายคนหนึ่ง ก็มีแนวโน้มที่จะเกิดการกระทำผิดกฎหมายต่อเนื่องตามไปด้วย แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยจากครอบครัว และภูมิหลังความเป็นมาจากสภาพแวดล้อมที่วัยรุ่นถูกเลี้ยงดูมานั้น เป็นตัวก่อให้เกิดการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ ของการดำเนินชีวิตที่ทั้งเหมาะสม และไม่เหมาะสมได้อย่างชัดเจน (วนัญญา แก้วแก้วปาน, 2560; Hoeve et al., 2009; Hoeve et al., 2012; Wells & Rankin, 1991)

4.10 การสร้างสัมพันธภาพและบรรยากาศในครอบครัวให้อบอุ่น

วิธีการสร้างสัมพันธภาพและบรรยากาศในครอบครัวให้อบอุ่น อาจกระทำได้ตั้งแต่การให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของแต่ละคนในครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ และการรู้จักสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับทุกคนในครอบครัว จะช่วยให้สมาชิกทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข รู้สึกอบอุ่น มั่นคง ปลอดภัยทั้งร่างกายและจิตใจ มีความพึงพอใจในครอบครัวของตนเอง (Accordino & Guernsey, 2003)

จากข้อมูลการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงพัฒนากรอบแนวคิดการวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยที่จะส่งผลต่อการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียนกับบิดามารดาการทบทวนวรรณกรรม โดยองค์ประกอบของปัจจัยจะบ่งชี้สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา ประกอบไปด้วย 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) การรับรู้สัมพันธภาพระหว่างบิดามารดากับผู้สูงอายุ 2) ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน (ชั้นเรียน อายุ และ เพศ) 3) ข้อมูลทั่วไปของบิดามารดา ของนักเรียน (ระดับการศึกษาและอาชีพของบิดามารดา) และ 4) ลักษณะครอบครัวของนักเรียน ส่วนการวัดระดับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา จะวัดจาก 1) ระดับการมีกิจกรรมร่วมกัน 2) ระดับการสื่อสารระหว่างกัน 3) ระดับความผูกพันรักใคร่ 4) ระดับการให้กำลังใจและการช่วยเหลือ และ 5) ระดับการเข้าอกเข้าใจซึ่งกันและกัน ดังปรากฏในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

5. ระเบียบวิธีวิจัย

5.1 ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกระบวนการเก็บข้อมูล

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยปริมาณเชิงสำรวจ ประชากรในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ของโรงเรียนแห่งหนึ่ง ที่ตั้งอยู่ในทิศตะวันออกของกรุงเทพมหานคร มีจำนวนทั้งหมด 1,660 คน จำนวน 40 ห้อง ผู้วิจัยคำนวณขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1973) โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ .05 ได้ขนาดตัวอย่างที่ต้องเก็บข้อมูลจำนวน 322 คน

การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบอาศัยความน่าจะเป็นแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับฉลากคัดเลือกตัวอย่างจากแต่ละห้องเรียน ห้อง ๆ ละ 7 - 9 คน โดยมีเกณฑ์คัดเข้า คือ ไม่จำกัดเพศ อายุ แต้มระดับคะแนนเฉลี่ย ยินดีตอบแบบสอบถาม และบิดามารดาหรือผู้ปกครองอนุญาตให้ตอบแบบสอบถาม และกำหนดเกณฑ์คัดออก คือ ไม่ยินดีตอบแบบสอบถาม และหรือบิดามารดาหรือผู้ปกครองไม่อนุญาตให้ตอบแบบสอบถาม อนึ่ง การวิจัยนี้ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัย รหัส COA.2-017/2019 จากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ที่อนุญาตให้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีอายุน้อยกว่า 18 ปี โดยต้องคำนึงถึงการรักษาความลับและผลกระทบที่มีต่อ ตลอดการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยทำหนังสือขออนุญาตจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขออนุญาตให้นักเรียนตอบแบบสอบถาม และขออนุญาตบิดามารดาหรือผู้ปกครองของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยแนบเอกสารพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างและแบบสอบถาม ให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองและกลุ่มตัวอย่างอ่าน (เอกสารแบบคำชี้แจงอาสาสมัครและแบบยินยอมอาสาสมัคร สำหรับกลุ่มตัวอย่างอายุน้อยกว่า 18 ปี APO1-2) เพื่อให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ การดำเนินการวิจัย ระยะเวลาการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ การรักษาความลับของข้อมูล และการนำเสนอผลงานวิจัยในภาพรวม โดยมีอาจารย์ผู้ปกครองของโรงเรียน และอาจารย์กลุ่มสาระ: สุขศึกษา พลศึกษา ของโรงเรียน เป็นผู้ติดต่อประสานงานให้ นักเรียนคนใดได้รับอนุญาตจากผู้ปกครอง จึงนัดแนะวันเวลาให้ตอบแบบสอบถาม คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

ในตอนท้าย มีตัวอย่างที่สมัครใจตอบแบบสอบถามและมีความสมบูรณ์ในการตอบจำนวน 300 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 93.16 จากตัวอย่างที่ต้องเก็บทั้งหมด

5.2 เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างมาจากการทบทวนวรรณกรรม และการประยุกต์ใช้แนวคิดกรอบครัวเรือนและสัมพันธภาพในครอบครัว ของ รุจา ภูไพบูลย์ และคณะ (2563) และสถาบันวิจัยประชากรและสังคม (2564) โดยแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน ได้แก่ ชั้นเรียน (ม.1, ม.2 หรือ ม.3) อายุ (12 ปี, 13 ปี, 14 ปี, 15 ปี หรือ 16 ปี) และ เพศ (ชาย หรือ หญิง) ข้อมูลทั่วไปของบิดามารดาของนักเรียน ได้แก่ ระดับการศึกษาของบิดามารดา (ประถมศึกษา, มัธยมศึกษา, ปวช./ปวส. หรือปริญญาตรีและสูงกว่า) และ อาชีพของบิดามารดา (รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ, เกษตรกรรม, รับจ้าง, ธุรกิจส่วนตัว หรือ อื่น ๆ) และลักษณะครอบครัวของนักเรียน ได้แก่ ขนาดครอบครัว (3-4 คน, 5-6 คน, 7-8 คน หรือ 9-10 คน) จำนวนปู่ ย่า ตา ยาย ที่อยู่อาศัยในครอบครัวเดียวกัน (1, 2, 3 หรือ 4 คน) และ รายได้ครอบครัว (เพียงพอ/เหลือเก็บ หรือ ไม่เหลือเก็บ)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา จำนวน 25 ข้อ เป็นแบบประเมินการรับรู้ของนักเรียนต่อบิดามารดา เกี่ยวกับบทบาท หน้าที่ และพฤติกรรมของบิดามารดา ที่ปฏิบัติกับตนเอง ในด้าน 1) การมีกิจกรรมร่วมกัน จำนวน 5 ข้อ 2) การสื่อสารระหว่างกัน จำนวน 3 ข้อ 3) ความผูกพันรักใคร่ จำนวน 5 ข้อ 4) การให้กำลังใจและการช่วยเหลือ จำนวน 7 ข้อและ 5) การเข้าอกเข้าใจซึ่งกันและกัน จำนวน 5 ข้อ ลักษณะการตอบของแบบสอบถาม มีข้อความให้เลือกตอบว่า แต่ละข้อบิดามารดาเคยปฏิบัติ/

แสดงออกถึงบทบาทหน้าที่และพฤติกรรมนั้น ๆ มากน้อยเพียงใด โดยให้เลือกตอบว่า เป็นจริงมากที่สุด (3 คะแนน) เป็นจริงบ้าง (2 คะแนน) หรือไม่เป็นจริง (1 คะแนน)

ทั้งนี้ กำหนดการแปลความหมายของคะแนนดังนี้ นักเรียนมีการรับรู้สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดาในระดับ ดี คือ ค่าเฉลี่ย 2.33 - 3.00 ระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.67 - 1.32 และ ระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.66 (Best, 1981)

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการรับรู้เกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบิดามารดากับผู้สูงอายุ จำนวน 25 ข้อ เป็นการประเมินการรับรู้ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น เกี่ยวกับบทบาท หน้าที่ และพฤติกรรมของบิดามารดา ที่ปฏิบัติ ต่อ ปู่ ย่า ตา ยาย ที่อาศัยรวมอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้ 1) การมีกิจกรรมร่วมกัน จำนวน 5 ข้อ 2) การสื่อสารระหว่างกัน จำนวน 3 ข้อ 3) ความผูกพันรักใคร่ จำนวน 5 ข้อ 4) การให้กำลังใจและการช่วยเหลือ จำนวน 7 ข้อและ 5) การเข้าอกเข้าใจซึ่งกันและกัน จำนวน 5 ข้อ ลักษณะการตอบของแบบสอบถาม มีข้อความให้เลือกตอบว่า แต่ละข้อบิดามารดาเคยปฏิบัติ/แสดงออกถึงบทบาทหน้าที่และพฤติกรรมนั้น ๆ มากน้อยเพียงใด โดยให้เลือกตอบว่า เป็นจริงมากที่สุด (3 คะแนน) เป็นจริงบ้าง (2 คะแนน) หรือไม่เป็นจริง (1 คะแนน)

ทั้งนี้ กำหนดการแปลความหมายของคะแนนดังนี้ คือ นักเรียนมีการรับรู้สัมพันธภาพระหว่างบิดามารดากับผู้สูงอายุในครอบครัว ในระดับ ดี คือ ค่าเฉลี่ย 2.33 - 3.00 ระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.67 - 1.32 และ ระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.66 (Best, 1981)

5.3 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

1) การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ขั้นตอนแรก ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญสาขากุมารเวช จำนวน 2 คน และการพยาบาลผู้สูงอายุจำนวน 1 คน เป็นผู้ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาเบื้องต้น และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ ต่อมา ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขนี้ส่งไปให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านอีกครั้ง เพื่อทำการประเมินและหาค่าดัชนีความตรงเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) เลือกใช้เฉพาะข้อที่ได้ค่าดัชนีความตรงเนื้อหา (I-CVI) มากกว่าและเท่ากับ .66 (Polit & Beck, 2006)

2) ความการตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งอื่น ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อนำผลการตอบแบบสอบถาม โดยเฉพาะในส่วนของแบบสอบถามระดับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา และแบบสอบถามการรับรู้เกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบิดามารดา กับ

ผู้สูงอายุ มาคำนวณค่า Cronbach's alpha coefficient และพบว่า แบบสอบถามระดับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา และแบบสอบถามการรับรู้เกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบิดามารดากับผู้สูงอายุ ได้ค่า Cronbach's alpha coefficient เท่ากับ .89 และ .91 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (Nunnally, 1978)

5.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน ข้อมูลทั่วไปของบิดาและมารดาของนักเรียน และลักษณะครอบครัวของนักเรียน จะวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ และ ค่าร้อยละ
- 2) ข้อมูลระดับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา และการรับรู้สัมพันธภาพระหว่างบิดามารดากับผู้สูงอายุที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง จะวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean: M) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD)
- 3) การวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีต่อการเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา จะใช้การทดสอบสมมติฐานเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ด้วยการทดสอบ Chi-Square Test (χ^2) เนื่องจากตัวแปรต้น ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน (ชั้นเรียน อายุ และ เพศ) 2) ข้อมูลทั่วไปของบิดามารดาของ (ระดับการศึกษา และ อาชีพ) 3) ลักษณะครอบครัวของนักเรียน (ขนาดครอบครัว จำนวนปู่ย่าตายาย และ รายได้ครัวเรือน) และ 4) การรับรู้สัมพันธภาพระหว่างบิดามารดากับผู้สูงอายุ (ระดับสูง ระดับปานกลาง และ ระดับต่ำ) และตัวแปรตาม คือ ระดับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา (ระดับสูง ระดับปานกลาง และ ระดับต่ำ) เป็นตัวแปรระดับนามบัญญัติ (Nominal Scale) และระดับลำดับชั้น (Ordinal Scale)

5.5 สมมติฐานการวิจัย

ในการทดสอบปัจจัยต่าง ๆ ที่อิทธิพลต่อการเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา ผู้วิจัยกำหนดสมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 การรับรู้สัมพันธภาพระหว่างบิดามารดากับผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน ได้แก่ (ก) ชั้นเรียน (ข) อายุ และ (ค) เพศ มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ 3 ข้อมูลทั่วไปของบิดามารดาของนักเรียน ได้แก่ (ก) ระดับการศึกษาของบิดา (ข) อาชีพของบิดา (ค) ระดับการศึกษาของมารดา และ (ง) อาชีพของมารดา มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ 4 ลักษณะครอบครัวของนักเรียน ได้แก่ (ก) ขนาดครอบครัว (ข) จำนวนปู่ ย่า ตา ยาย ที่อยู่อาศัยในครอบครัวเดียวกัน และ (ค) รายได้ครอบครัว มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

6. ผลการศึกษา

6.1 ลักษณะข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างกำลังศึกษาในชั้นเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 จำนวน 100 คน (ร้อยละ 33.30) เท่า ๆ กัน โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 172 คน (ร้อยละ 57.33) และ ส่วนใหญ่มีอายุ 13 ปี จำนวน 114 คน (ร้อยละ 38.00)

ด้านข้อมูลทั่วไปของบิดามารดา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีบิดาจบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษามากที่สุด จำนวน 112 คน (ร้อยละ 37.33) อาชีพของบิดาส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพรับจ้าง จำนวน 176 คน (ร้อยละ 58.66) ส่วนระดับการศึกษาของมารดา พบว่า ส่วนใหญ่มารดาของกลุ่มตัวอย่างจบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษา 114 คน (ร้อยละ 38.00) และส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง จำนวน 182 คน (ร้อยละ 60.66)

ด้านลักษณะครอบครัวของนักเรียน พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักเรียนส่วนใหญ่มีขนาดครอบครัวอยู่ที่ 5 - 6 คน (ครอบครัวขยาย) มากที่สุด จำนวน 152 คน (ร้อยละ 50.66) และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จำนวน 166 คน (ร้อยละ 55.33) มีจำนวนปู่ ย่า ตา ยาย ที่อาศัยอยู่ในครอบครัวเดียวกัน เพียง 1 คน เท่านั้น ด้านรายได้ครอบครัว พบว่า กลุ่มตัวอย่าง 268 คน (ร้อยละ 89.32) ครอบครัวมีรายได้เพียงพอ/เหลือเก็บ

6.2 ระดับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา

ตารางที่ 1 รายงานว่า ในภาพรวม กลุ่มตัวอย่างมีระดับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดาอยู่ในระดับดี ($M = 2.33, SD = .33$) เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า สัมพันธภาพด้านการสื่อสารระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา ($M = 2.34, SD = .39$) การให้กำลังใจและการช่วยเหลือ ($M = 2.35, SD = .41$) และ การเข้าอกเข้าใจซึ่งกันและกัน ($M = 2.43, SD = .37$) อยู่ในระดับดี ส่วนด้านการมีกิจกรรมร่วมกัน ($M = 2.27, SD = .45$) และความผูกพันรักใคร่ ($M = 2.28, SD = .41$) อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 1 ระดับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา

สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา	จำนวนข้อ	<i>M</i>	<i>SD</i>	แปลผล
การมีกิจกรรมร่วมกัน	5	2.27	.45	ปานกลาง
การสื่อสาร	3	2.34	.39	ดี
ความผูกพันรักใคร่	5	2.28	.41	ปานกลาง
การให้กำลังใจและการช่วยเหลือ	7	2.35	.41	ดี
การเข้าอกเข้าใจซึ่งกันและกัน	5	2.43	.37	ดี
รวม	25	2.33	.33	ดี

หมายเหตุ: กำหนดให้การตอบ: 1 = ไม่เป็นจริง, 2 = เป็นจริงบ้าง และ 3 = เป็นจริงมากที่สุด

การแปลผลค่าเฉลี่ย (*M*): ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.66 (ระดับน้อย), ค่าเฉลี่ย 2.33 - 3.00 (ระดับปานกลาง) และ ค่าเฉลี่ย 1.67 - 1.32 (ระดับดี) (Best, 1981)

6.3 การรับรู้สัมพันธภาพระหว่างบิดามารดากับผู้สูงอายุ

ตารางที่ 2 รายงานว่า ในภาพรวม กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ต่อสัมพันธภาพระหว่างบิดามารดากับผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 2.24$, $SD = .39$) เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า สัมพันธภาพระหว่างบิดามารดากับผู้สูงอายุ ด้านการสื่อสาร ($M = 2.34$, $SD = .51$) และด้านความผูกพันรักใคร่ ($M = 2.41$, $SD = .45$) อยู่ในระดับดี ส่วนด้านการมีกิจกรรมร่วมกัน ($M = 1.98$, $SD = .49$) ด้านการให้กำลังใจและการช่วยเหลือ ($M = 2.24$, $SD = .49$) และด้านการเข้าอกเข้าใจซึ่งกันและกัน ($M = 2.28$, $SD = .44$) อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 2 ระดับการรับรู้สัมพันธภาพระหว่างบิดามารดากับผู้สูงอายุ

การรับรู้สัมพันธภาพระหว่างบิดามารดากับผู้สูงอายุ	จำนวนข้อ	<i>M</i>	<i>SD</i>	แปลผล
การมีกิจกรรมร่วมกัน	5	1.98	.49	ปานกลาง
การสื่อสาร	3	2.34	.51	ดี
ความผูกพันรักใคร่	5	2.41	.45	ดี
การให้กำลังใจและการช่วยเหลือ	7	2.24	.49	ปานกลาง
การเข้าอกเข้าใจซึ่งกันและกัน	5	2.28	.44	ปานกลาง
รวม	25	2.24	.39	ปานกลาง

หมายเหตุ: กำหนดให้การตอบ: 1 = ไม่เป็นจริง, 2 = เป็นจริงบ้าง และ 3 = เป็นจริงมากที่สุด

การแปลผลค่าเฉลี่ย (*M*): ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.66 (ระดับน้อย), ค่าเฉลี่ย 2.33 - 3.00 (ระดับปานกลาง) และ ค่าเฉลี่ย 1.67 - 1.32 (ระดับดี) (Best, 1981)

6.3 การทดสอบสมมติฐาน: ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา

สมมติฐานที่ 1 การรับรู้สัมพันธภาพระหว่างบิดามารดากับผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 3 รายงานผลการทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วย Chi-Square Test (χ^2) โดยพบว่า การรับรู้สัมพันธภาพระหว่างบิดามารดากับผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา ($\chi^2 = 56.41, p = .01$) จึงยอมรับสมมติฐานที่ 1

และเมื่อพิจารณาค่าความถี่ในตารางที่ 3 แล้วจะพบว่า การรับรู้สัมพันธภาพที่ดีระหว่างบิดามารดากับผู้สูงอายุในครอบครัว จะส่งเสริมให้สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดาดีขึ้นตามไปด้วย

สมมติฐานที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน ได้แก่ (ก) ชั้นเรียน (ข) อายุ และ (ค) เพศ มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 3 รายงานผลการทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วย Chi-Square Test (χ^2) โดยพบว่า ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน ได้แก่ (ก) ชั้นเรียน ($\chi^2 = 4.50, p = .35$) (ข) อายุ ($\chi^2 = 8.98, p = .34$) และ (ค) เพศ ($\chi^2 = 1.65, p = .43$) ไม่มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงต้องปฏิเสธสมมติฐานที่ 2

สมมติฐานที่ 3 ข้อมูลทั่วไปของบิดามารดาของนักเรียน ได้แก่ (ก) ระดับการศึกษาของบิดา (ข) อาชีพของบิดา (ค) ระดับการศึกษาของมารดา และ (ง) อาชีพของมารดา มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 3 รายงานผลการทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วย Chi-Square Test (χ^2) โดยพบว่า (ก) ระดับการศึกษาของบิดา ($\chi^2 = 14.41, p = .03$) (ข) อาชีพของบิดา ($\chi^2 = 20.44, p = .01$) และ (ง) อาชีพของมารดา ($\chi^2 = 21.22, p = .01$) มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา จึงยอมรับสมมติฐานที่ 3(ก), 3(ข) และ 3(ง) ส่วน (ค) ระดับการศึกษาของมารดา ($\chi^2 = 11.53, p = .07$) พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา ดังนั้น จึงต้องปฏิเสธสมมติฐานที่ 3(ค)

สมมติฐานที่ 4 ลักษณะครอบครัวของนักเรียน ได้แก่ (ก) ขนาดครอบครัว (ข) จำนวนปู่ ย่า ตา ยาย ที่อยู่อาศัยในครอบครัวเดียวกัน และ (ค) รายได้ครอบครัว มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 3 รายงานผลการทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วย Chi-Square Test (χ^2) โดยพบว่า (ก) ขนาดครอบครัว ($\chi^2 = 9.82, p = .13$) (ข) จำนวนปู่ ย่า ตา ยาย ที่อยู่อาศัยในครอบครัวเดียวกัน ($\chi^2 = 8.23, p = .22$) และ (ค) รายได้ครอบครัว ($\chi^2 = .81, p = .66$) ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 4(ก), 4(ข) และ 4(ค)

กล่าวโดยสรุป ผลการทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วย Chi-Square Test (χ^2) พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ 1) การรับรู้สัมพันธภาพที่ดีระหว่างบิดามารดากับผู้สูงอายุภายในบ้าน 2) ระดับการศึกษาของบิดา 3) อาชีพของบิดา และ 4) อาชีพของมารดา

ตารางที่ 3 แสดงความถี่ของตัวแปรที่ศึกษา และการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วย Chi-Square Test (χ^2)

ตัวแปรตาม: ระดับสัมพันธภาพระหว่าง นักเรียนกับบิดามารดา									
ตัวแปรต้น	ต่ำ		ปานกลาง		ดี		รวม		χ^2 -test / p - value
	n	%	n	%	n	%	n	%	
1. การรับรู้สัมพันธภาพระหว่าง บิดามารดากับผู้สูงอายุ									
ต่ำ	2	.66	10	3.33	8	2.66	20	66.66	56.41** p = .01
ปานกลาง	2	.66	93	31.00	43	14.33	138	46.00	
ดี	2	.66	37	12.33	103	34.33	142	47.33	
รวม	6	1.99	140	46.66	154	51.33	300	100.00	
2. ชั้นเรียน									
มัธยมศึกษาปีที่ 1	0	0	45	14.99	55	18.33	100	33.33	4.50 p = .35
มัธยมศึกษาปีที่ 2	2	.66	48	15.99	50	16.66	100	33.33	
มัธยมศึกษาปีที่ 3	4	1.33	47	15.66	49	16.33	100	33.33	
รวม	6	1.99	142	47.32	152	5.66	300	100.00	

ตัวแปรตาม: ระดับสัมพันธภาพระหว่าง นักเรียนกับบิดามารดา									
ตัวแปรต้น	ต่ำ		ปานกลาง		ดี		รวม		χ^2 -test / p - value
	n	%	n	%	n	%	n	%	
3. อายุของนักเรียน									
12 ปี	0	0	10	3.3	10	3.33	20	6.66	8.98 $p = .34$
13 ปี	2	.66	49	16.33	63	2.99	114	37.99	
14 ปี	0	0	42	13.40	48	15.99	90	29.99	
15 ปี	4	1.33	37	12.33	31	1.33	72	23.99	
16 ปี	0	0	2	.66	2	.66	4	1.33	
รวม	6	1.99	140	46.66	154	51.32	300	100.00	
4. เพศของนักเรียน									
หญิง	2	.66	79	26.33	91	3.33	172	57.33	1.65 $p = .43$
ชาย	4	1.33	61	2.33	63	2.99	128	42.66	
รวม	6	1.99	140	46.66	154	51.33	300	100.00	
5. ระดับการศึกษาของบิดา									
ประถมศึกษา	0	0	35	11.66	17	5.66	52	17.33	14.41* $p = .03^*$
มัธยมศึกษา	4	1.33	46	15.33	62	2.66	112	37.33	
ปวช./ ปวส.	2	.66	29	9.66	41	13.66	72	24.00	
ปริญญาตรีและสูงกว่า	0	0	30	9.99	34	11.33	64	21.33	
รวม	6	1.99	140	46.66	154	51.33	300	100.00	
6. อาชีพของบิดา									
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	2	.66	10	3.33	8	2.66	20	6.67	20.44** $p = .01$
เกษตรกรกรรม	0	0	0	0	0	0	0	0.00	
รับจ้าง	2	.66	89	29.66	87	28.99	176	58.66	
ธุรกิจส่วนตัว	4	1.33	28	9.33	34	11.33	66	22.00	
อื่น ๆ	0	0	13	4.33	25	8.33	38	12.67	
รวม	6	1.99	140	46.66	154	51.33	300	100.00	
7. ระดับการศึกษาของมารดา									
ประถมศึกษา	2	.66	23		15	7.66	40	13.33	11.53 $p = .07$
มัธยมศึกษา	2	.66	57		55	18.33	114	38.00	
ปวช./ ปวส.	2	.66	24		46	15.33	72	24.00	
ปริญญาตรีและสูงกว่า	0	0	36		38	11.66	74	24.66	
รวม	6	1.99	140	46.66	154	51.33	300	100.00	

ตัวแปรตาม: ระดับสัมพันธภาพระหว่าง นักเรียนกับบิดามารดา									
ตัวแปรต้น	ต่ำ		ปานกลาง		ดี		รวม		χ^2 -test / p - value
	n	%	n	%	n	%	n	%	
8. อาชีพของมารดา									
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	0	0	10	3.33	12	3.99	22	7.33	21.22** $p = .01$
เกษตรกรกรรม	0	0	2	.66	8	2.66	10	3.33	
รับจ้าง	0	0	90	3.00	92	3.66	182	60.67	
ธุรกิจส่วนตัว	6	1.99	34	11.33	40	13.33	80	26.66	
อื่น ๆ	0	0	4	1.33	2	.66	6	2.00	
รวม	6	1.99	140	46.66	154	51.32	300	100.00	
9. ขนาดครอบครัว									
3-4 คน	0		37	12.33	41	13.66	78	25.99	9.82 $p = .13$
5-6 คน	4	1.33	63	2.99	85	28.33	152	50.66	
7-8 คน	2	.66	24	7.99	14	4.66	40	13.33	
9-10 คน	0	0	16	5.33	14	4.66	30	9.99	
รวม	6	1.99	140	46.66	154	51.32	300	100.00	
10. จำนวนปู่ ย่า ตา ยาย ที่อยู่ใน ครอบครัวเดียวกัน									
1 คน	6	1.99	72	23.99	88	29.33	166	55.32	8.23 $p = .22$
2 คน	0	0	64	21.33	58	16.33	122	40.66	
3 คน	0	0	2	.66	6	1.99	8	2.66	
4 คน	0	0	2	.66	2	.66	4	1.33	
รวม	6	19.99	140	46.66	154	51.32	300	100.00	
11. รายได้ครอบครัว									
เพียงพอ/เหลือเก็บ	6	19.99	124	41.32	138	45.99	268	89.32	.81
ไม่เพียงพอ	0	0	16	5.33	16	5.33	32	10.67	$p = .66$
รวม	6	1.99	140	46.66	154	57.32	300	100.00	

หมายเหตุ: n = จำนวนตัวอย่าง, * $p < .05$, ** $p < .01$.

7. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษา พบว่า ระดับสัมพันธภาพระหว่างกลุ่มตัวอย่างนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น กับบิดามารดา ในภาพรวม อยู่ในระดับดี ($M = 2.33, SD = .33$) ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวแสดงว่า ในภาพรวม สังคมไทยส่วนใหญ่ยังมีลักษณะเป็นครอบครัวอบอุ่น ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดการวิจัยในด้านตัวชี้วัดของครอบครัวอบอุ่นของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม (2564) เพราะสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา เป็นตัวชี้วัดของสัมพันธภาพของสมาชิกในครอบครัวตัวหนึ่ง เป็นตัวชี้วัดที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว เป็นสัมพันธภาพในครอบครัวที่ดี/ไม่ดี ที่นำไปสู่การมีครอบครัวที่ดีหรือครอบครัวที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี (กาญจนา ตั้งชลทิพย์, 2564)

แต่เมื่อพิจารณาระดับการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีต่อสัมพันธภาพระหว่างบิดามารดากับผู้สูงอายุ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น ($M = 2.24, SD = .39$) แสดงว่า ในมุมมองของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นวัยที่ยังต้องพึ่งพิงผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ ยังไม่มีอาชีพ ยังไม่บรรลุนิติภาวะ มองยังไม่เจริญเต็มที่ และบิดามารดายังไม่อนุญาตให้ออกนอกบ้านมากนัก ส่วนใหญ่ใช้เวลาอยู่ที่บ้าน จึงเห็นคุณค่าของบิดามารดา ที่เลี้ยงดูตนเองตั้งแต่เกิด จึงมีความรู้สึก มีการรับรู้ที่ดีต่อ บิดามารดา เป็นหลัก มากกว่าจะสนใจสมาชิกคนอื่น ประกอบกับครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนส่วนใหญ่ เป็นครอบครัวขยาย คือ มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 5 - 6 คน แต่มีจำนวนปู่ ย่า ตา ยาย ที่อาศัยอยู่ในครอบครัวเดียวกัน เพียง 1 คน ซึ่งอาจเป็นเหตุผลให้ กลุ่มตัวอย่างนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบิดามารดา มากกว่าปู่ย่าตายาย และส่งผลให้การรับรู้ต่อสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดาอยู่ในระดับที่ดี มากกว่าการรับรู้เกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบิดามารดากับผู้สูงอายุในบ้าน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การรับรู้สัมพันธภาพที่ดีระหว่างบิดามารดากับผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับการเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า สัมพันธภาพระหว่างบิดามารดากับผู้สูงอายุ เป็นหนึ่งในตัวชี้วัดสำคัญของการเป็นครอบครัวอบอุ่น/ครอบครัวอยู่ดีมีสุขที่สำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กาญจนา ตั้งชลทิพย์ (2564) การรับรู้สัมพันธภาพที่ดีระหว่างบิดามารดากับผู้สูงอายุ จะเป็นตัวแบบที่ดี ที่จะให้กลุ่มตัวอย่างได้ซึมซับเลียนแบบพฤติกรรม ถ้าบิดามารดาแสดงพฤติกรรมที่ดีต่อผู้สูงอายุ กล่าวคือ บิดามารดามีพฤติกรรมเกี่ยวกับการมีกิจกรรมร่วมกัน การสื่อสาร ความผูกพัน รักใคร่ การให้กำลังใจและการช่วยเหลือ และการเข้าอกเข้าใจซึ่งกันและกันที่ดีร่วมกับผู้สูงอายุในบ้าน วัยรุ่นจะได้เห็น และซึมซับปฏิบัติตาม และจะส่งผลให้วัยรุ่นมีภาวะอารมณ์และจิตใจดี ส่งผลให้ครอบครัวอบอุ่นหรืออยู่ดีมีสุข

ฉะนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น อาจารย์ในโรงเรียน พยาบาล ฯลฯ ควรมีส่วนร่วมในการสร้างครอบครัวอบอุ่นให้กับประชาชน โดยแนะนำและส่งเสริมให้บิดามารดามีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้สูงอายุ ด้วยวิธีบรรยายและหรือจัด

โปรแกรมส่งเสริมสัมพันธ์ภาพระหว่างบิดามารดากับผู้สูงอายุ (ปู่ ย่า ตา ยาย) เพื่อเป็นตัวอย่างให้นักเรียนเลียนแบบ (Piquero et al., 2016)

สำหรับตัวแปรอื่น ๆ ที่พบว่า มีส่วนในการเสริมสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา ได้แก่ ระดับการศึกษาของบิดา อาชีพของบิดา และอาชีพของมารดา แสดงว่า ระดับการศึกษาของบิดา อาชีพของบิดา และอาชีพของมารดา มีบทบาทสำคัญ และสามารถเป็นตัวแบบที่ส่งผลต่อสัมพันธ์ภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดาของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพราะบิดาถือเป็นผู้นำของครอบครัว และมีมารดาเป็นผู้นำรองลงมา บิดาจะมีอำนาจในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ในครอบครัว (ปริศนา กาญจนกันทร และ สุพรรณิ ไชยอำพร, 2562) และนักเรียนมักพบเห็นบทบาทและหน้าที่ของบิดาและมารดาเป็นประจำในชีวิตประจำวัน รวมทั้งบิดาและมารดายังมีหน้าที่ดูแล เลี้ยงดู กล่อมเกลา ให้ความรัก ความอบอุ่น ปลูกฝังจริยธรรม คุณธรรม บุคลิกภาพ พฤติกรรม จิตสังคม ให้กับบุตรตั้งแต่แรกเกิด (รุจาภู่ ไพบุลย์, 2563) หรืออาจกล่าวได้ว่า ในช่วงวัยเด็ก เด็กจะมีพฤติกรรมเลียนแบบจากบิดาและมารดาสูง (มนัช สูงประสิทธิ์, 2560) ผลการศึกษาครั้งนี้ คล้ายคลึงกับการศึกษาของ กวินารัตน์ สุทธิสุคนธ์ และคณะ (2560) ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลผลต่อสัมพันธ์ภาพในครอบครัวไทย และพบว่า ระดับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัว และการที่หัวหน้าครอบครัวมีอาชีพที่มั่นคง สามารถสร้างรายได้เลี้ยงดูครอบครัว เป็นปัจจัยสำคัญต่อการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีในครอบครัวไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ส่วนตัวแปรอื่น ๆ ได้แก่ ชั้นเรียน อายุ เพศ ระดับการศึกษาของมารดา ขนาดครอบครัว จำนวน ปู่ ย่า ตา ยาย ที่อาศัยอยู่ในครอบครัว และรายได้ของครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์กับการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา ผลการศึกษาที่ได้นี้ แตกต่างกับการศึกษาในอดีต อย่างเช่น การศึกษาของ สมิต วุฒิสวัสดิ์ (2552) ที่ศึกษาพบว่า เพศ ระดับชั้นเรียน สถานภาพครอบครัว มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับการเสริมสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีในครอบครัวคนไทย อนึ่ง การที่การวิจัยครั้งนี้ พบว่า ขนาดครอบครัวไม่มีอิทธิพลต่อการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา ผลที่ได้นี้มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สมิต วุฒิสวัสดิ์ (2552) ในส่วนที่ว่า ตัวแปรขนาดครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์กับการเสริมสร้างสัมพันธ์ภาพในครอบครัวคนไทย การที่ผลการศึกษาครั้งนี้มีทั้งส่วนที่เหมือนและส่วนที่แตกต่างกับผลการศึกษาในอดีต อาจมีสาเหตุมาจากความแตกต่างกันของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา พื้นที่ที่เลือกศึกษา ตลอดจนปัจจัยเกี่ยวกับเวลาที่ศึกษา

กล่าวโดยสรุป การศึกษาครั้งนี้ พบว่า ครอบครัวไทย จะเป็นครอบครัวอบอุ่นและอยู่ดีมีสุขมากขึ้น จะต้องส่งเสริมสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา ซึ่งปัจจัยเสริมที่จะช่วยส่งเสริมสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างนักเรียนกับบิดามารดานั้น การศึกษานี้พบว่า การส่งเสริมให้นักเรียนรับรู้ในสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างบิดามารดากับผู้สูงอายุในครอบครัวจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา นอกจากนี้ ระดับการศึกษาและอาชีพของบิดาและมารดา ยังจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา และทำให้ครอบครัวไทยเป็นครอบครัวอบอุ่นและอยู่ดีมีสุขมากขึ้น

8. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการศึกษาข้างต้น ผู้วิจัยได้จัดทำข้อเสนอแนะต่อผู้บริหาร อาจารย์ฝ่ายปกครอง และอาจารย์กลุ่มสาระ: สุขศึกษา พลศึกษา ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้จากผลการศึกษาครั้งนี้ ไปประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมสัมพันธภาพในครอบครัวของนักเรียน ดังนี้

1) ควรนำเสนอรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์นี้ต่อผู้บริหาร อาจารย์ฝ่ายปกครอง และอาจารย์กลุ่มสาระ: สุขศึกษา พลศึกษา ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และนำเสนอข้อค้นพบที่สำคัญในรูปแบบการประชุมกลุ่มที่โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2) ควรนำเสนอผลการศึกษาครั้งนี้แก่บิดามารดาของนักเรียน และอาจารย์ในโรงเรียน โดยแนะนำให้มีการสรุปผลการศึกษาในรูปแบบของการบรรยาย หรือจัดเป็นโปรแกรมส่งเสริมสร้างครอบครัวอบอุ่นจากผลการศึกษาที่ได้ โดยอาจนำเสนอบรรยายให้แก่บิดามารดาของนักเรียน ในวันสำคัญของโรงเรียน หรือในวันที่โรงเรียนเชิญผู้ปกครองมาร่วมประชุม เช่น วันปฐมนิเทศของการเปิดเทอมในแต่ละปีการศึกษา

3) ถ้าโรงเรียนมีโอกาส เช่น โรงเรียนได้งบประมาณพิเศษ ควรจัดโปรแกรมเพื่อสร้างและส่งเสริมครอบครัวอบอุ่นแก่บิดามารดาของนักเรียน โดยเชิญวิทยากรที่เชี่ยวชาญเรื่อง ครอบครัวอบอุ่น เป็นผู้บรรยาย และอนุญาตให้คณะผู้วิจัยได้มีโอกาสเข้าไปร่วมในการจัดโปรแกรม

4) เผยแพร่ผลงานวิจัยในวารสารวิชาการ เพื่อให้ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการศึกษาและครอบครัว ได้รับรู้ผลการศึกษา และนำไปใช้กำหนดนโยบายและแผนงานของโรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและส่งเสริมครอบครัวอบอุ่นแก่บิดามารดาของนักเรียน

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณผู้บริหารของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ที่จัดสรรเงินทุนงบรายได้ในการทำวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน อาจารย์ฝ่ายปกครอง และอาจารย์กลุ่มสาระ: สุขศึกษา พลศึกษา ของโรงเรียน ที่อำนวยความสะดวก และติดต่อขออนุญาตบิดามารดาของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ให้เข้าร่วมตอบแบบสอบถามของการวิจัยครั้งนี้

บรรณานุกรม

- กาญจนา ตั้งชลทิพย์. (2564). บทที่ 4 ตัวชี้วัดครอบครัวอยู่ดีมีสุขในประเทศไทย. ใน รศรินทร์ เกรย์ และ
กาญจนา ตั้งชลทิพย์ (บรรณาธิการ), *นิยาม ประเภทครอบครัว และดัชนีตัวชี้วัดครอบครัวอยู่ดีมีสุข:
การทบทวนวรรณกรรม* (หน้า 74 – 109). มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการ
สร้างเสริมสุขภาพ. บริษัท พิมพ์ดี จำกัด (สำนักงานใหญ่).
- กนกพร กระจำแสง, กมลพิพัฒน์ ชนะสิทธิ์ และ ชีระวัฒน์ จันทิก. (2561). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรม
การใช้ความรุนแรงต่อผู้อื่นของวัยรุ่นตอนกลาง. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี*, 12(27), 97-110.
- กวินารัตน์ สุทธิสุคนธ์, จิราพร ชมพิกุล และ เกรียงศักดิ์ ธรรมอภิพล. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อสัมพันธภาพใน
ครอบครัวไทย. *วารสารบริหารท้องถิ่น*, 10(2), 151-168.
- กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2562). *นิยามและ
ประเภทครอบครัว*. [https://infocenter.nationalhealth.or.th/sites/default/files/นิยามและประเภท
ครอบครัว.pdf](https://infocenter.nationalhealth.or.th/sites/default/files/นิยามและประเภทครอบครัว.pdf)
- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2563). *รายงานสถิติคดี ประจำปีงบประมาณ 2563*.
<https://www.djop.go.th/images/djopimage/year63-2.pdf>
- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2565). *รายงานสถิติคดี ประจำปีงบประมาณ 2565*.
<https://www.djop.go.th/storage/files/2/รายงานสถิติคดี%202565.pdf>
- จินตกานต์ สุธรรมดี, ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี และ เสกสรรค์ สนวา. (2561). รูปแบบการขัดเกลาทางสังคมเพื่อ
พัฒนาจิตพฤติกรรมเด็กและเยาวชน ในจังหวัดชัยภูมิ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*, 20(1), 67-79.
- นิตยา คชภักดี. (2545). *รายงานวิจัย โครงการศึกษาเพื่อพัฒนาตัวชี้วัด “ครอบครัวอยู่ดีมีสุข”*. สถาบันแห่งชาติ
เพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปริศนา กาญจนกันทร และ สุพรรณิ ไชยอำพร. (2562). ตัวแบบความสัมพันธ์ในครอบครัวไทยยุคโลกาภิวัตน์.
วารสารพัฒนาสังคม, 21(2), 164-186.
- มนต์ สูงประสิทธิ์. (2560). *อิทธิพลครอบครัวที่ส่งผลต่อตัวเด็กโดยตรง*. ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์
โรงพยาบาลรามาธิบดี. <https://www.rama.mahidol.ac.th/ramachannel/article/อิทธิพลครอบครัว-ที่ส่งผ/>

รุจา ภูไพบูลย์, เดชาวุธ นิตยสุทธิ, วรณีย์ เตียววิศเรศ, ดารุณี จงอุดมการณ์, ระพีพรรณ คำหอม, จิตตินันท์ เดชะคุปต์, จินตนา วัชรสินธุ์, ถวัลย์ เนียมทรัพย์, สาวิตรี พยานศิลป์ และ ทิพาภรณ์ โพธิ์ถวิล. (2563). การพัฒนาแบบวัดความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย. *วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 28(1), 28-37.

รุ่งฤดี วงศ์ชุม. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะสัมพันธภาพในครอบครัวและความผูกพันระหว่างบิดามารดากับบุตรกับพฤติกรรมความรุนแรงของวัยรุ่น. *วารสารพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม*, 20(28), 8-23.

วันัญญา แก้วแก้วปาน. (2560). สัมพันธภาพครอบครัวกับปัญหาการกระทำความผิดในวัยรุ่น. *Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ*, 12(27), 97-110.

สมิธ วุฒิสวัสดิ์. (2552). *การศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัวของนักเรียนในช่วงชั้น 2. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. (2564). *นิยาม ประเภทครอบครัว และดัชนีตัวชี้วัดครอบครัวอยู่ดีมีสุข: การทบทวนวรรณกรรม. มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. บริษัท พิมพ์ดี จำกัด (สำนักงานใหญ่).*

Accordino, M. P., & Guernsey, B. G. (2003). Relationship enhancement couples and family outcome research of the last 20 years. *The Family Journal*, 11(2), 162–166.
<https://doi.org/10.1177/1066480702250146>

Allen, K. R., & Henderson, A. C. (2017). *Family theories: Foundations and applications*. Wiley Blackwell.

Best, J. W. (1981). *Research in education* (4th ed.). Prentice Hall.

Demir, T., & Drentea, P. (2016). Family as a social institution. In C. L. Shehan (Ed.), *Encyclopedia of family studies* (1st ed., pp. 1–3). Wiley. <https://doi.org/10.1002/9781119085621.wbefs253>

Elder, G. H. (1998). The life course as developmental theory. *Child Development*, 69(1), 1–12.
<https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.1998.tb06128.x>

Epstein, N. B., Bishop, D. S., & Levin, S. (1978). The McMaster model of family functioning. *Journal of Marital and Family Therapy*, 4(4), 19–31. <https://doi.org/10.1111/j.1752-0606.1978.tb00537.x>

Frick, P. J. (1994). Family dysfunction and the disruptive behavior disorders. In T. H. Ollendick & R. J. Prinz (Eds.), *Advances in clinical child psychology* (pp. 203–226). Springer US.
https://doi.org/10.1007/978-1-4757-9041-2_7

- Greeff, A. P. (2000). Characteristics of families that function well. *Journal of Family Issues*, 21(8), 948–962. <https://doi.org/10.1177/019251300021008001>
- Hoeve, M., Dubas, J. S., Eichelsheim, V. I., Van Der Laan, P. H., Smeenk, W., & Gerris, J. R. M. (2009). The relationship between parenting and delinquency: A meta-analysis. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 37(6), 749–775. <https://doi.org/10.1007/s10802-009-9310-8>
- Hoeve, M., Stams, G. J. J. M., Van Der Put, C. E., Dubas, J. S., Van Der Laan, P. H., & Gerris, J. R. M. (2012). A meta-analysis of attachment to parents and delinquency. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 40(5), 771–785. <https://doi.org/10.1007/s10802-011-9608-1>
- Krishnakumar, A., & Buehler, C. (2000). Interparental conflict and parenting behaviors: A meta-analytic review. *Family Relations*, 49(1), 25–44. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3729.2000.00025.x>
- Maccoby, E. E. (1994). The role of parents in the socialization of children: An historical overview. In R. D. Parke, P. A. Ornstein, J. J. Rieser, & C. Zahn-Waxler (Eds.), *A century of developmental psychology*. (pp. 589–615). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/10155-021>
- Mayer, K. U. (2009). New directions in life course research. *Annual Review of Sociology*, 35(1), 413–433. <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.34.040507.134619>
- Meeus, W., Branje, S., & Overbeek, G. J. (2004). Parents and partners in crime: A six-year longitudinal study on changes in supportive relationships and delinquency in adolescence and young adulthood. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 45(7), 1288–1298. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2004.00312.x>
- Noor, N. M., Gandhi, A. D., Ishak, I., & Wok, S. (2014). Development of indicators for family well-being in Malaysia. *Social Indicators Research*, 115(1), 279–318. <https://doi.org/10.1007/s11205-012-0219-1>
- Piquero, A. R., Jennings, W. G., Diamond, B., Farrington, D. P., Tremblay, R. E., Welsh, B. C., & Gonzalez, J. M. R. (2016). A meta-analysis update on the effects of early family/parent training programs on antisocial behavior and delinquency. *Journal of Experimental Criminology*, 12(2), 229–248. <https://doi.org/10.1007/s11292-016-9256-0>

- Polit, D. F., & Beck, C. T. (2006). The content validity index: Are you sure you know what's being reported? Critique and recommendations. *Research in Nursing & Health*, 29(5), 489–497. <https://doi.org/10.1002/nur.20147>
- Rettig, K. D., & Bubolz, M. M. (1983). Perceptual indicators of family well-being. *Social Indicators Research*, 12(4), 417–438. <https://doi.org/10.1007/BF00300447>
- Rogers, P. (2017). Family is NOT an institution: Distinguishing institutions from organizations in social science and social theory. *International Review of Sociology*, 27(1), 126–141. <https://doi.org/10.1080/03906701.2016.1235214>
- Rothbaum, F., Rosen, K., Ujiie, T., & Uchida, N. (2002). Family systems theory, attachment theory, and culture. *Family Process*, 41(3), 328–350. <https://doi.org/10.1111/j.1545-5300.2002.41305.x>
- Salmi, V., & Kivivuori, J. (2006). The association between social capital and juvenile crime: The role of individual and structural factors. *European Journal of Criminology*, 3(2), 123–148. <https://doi.org/10.1177/1477370806061967>
- Van Eldik, W. M., De Haan, A. D., Parry, L. Q., Davies, P. T., Luijk, M. P. C. M., Arends, L. R., & Prinzie, P. (2020). The interparental relationship: Meta-analytic associations with children's maladjustment and responses to interparental conflict. *Psychological Bulletin*, 146(7), 553–594. <https://doi.org/10.1037/bul0000233>
- Wells, L. E., & Rankin, J. H. (1991). Families and delinquency: A meta-analysis of the impact of broken homes. *Social Problems*, 38(1), 71–93. <https://doi.org/10.2307/800639>
- Wright, J. P., & Cullen, F. T. (2001). Parental efficacy and delinquent behavior: Do control and support matter? *Criminology*, 39(3), 677–706. <https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.2001.tb00937.x>
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis*. Harper & Row.
- Zemp, M., Friedrich, A. S., Schirl, J., Dantchev, S., Voracek, M., & Tran, U. S. (2021). A systematic review and meta-analysis of the associations between interparental and sibling relationships: Positive or negative? *PLOS ONE*, 16(9), e0257874. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0257874>